

Fremtidens civilbeskyttelse - fokus på fortsat drift og krisestyring

Kære udvalgsmedlemmer.

De sidste par år har – desværre - vist os, at vi i stigende grad skal være parate til det ikke forventede. Civilbefolkningen har behov for tryghed og sikkerhed, også i situationer ingen havde forudset, men hvor konsekvenserne for den enkelte og for samfundet kan være fatale.

Den seneste tid har sat krisestyring på dagsordenen med Covid-19, flygtningestrømme og klimarelaterede hændelser, og senest krig i vort nærområde. Uanset den enkelte krises karakteristika forudsætter den civile beskyttelse og kvalificeret krisestyring, at der er fokus, ressourcer og opbygning af kompetencer via uddannelse, træning og evaluering.

Opgaven løses ikke ved at have detaljerede planer for enhver tænkelig hændelse - men ved at rette fokus mod hvordan vi omstiller vores opgaver her og nu, og viderefører vores kritiske funktioner den næste uge uden fx strøm, internet eller andre forsyningskilder.

Evnen til at forberede kritiske funktioners fortsatte drift, evnen til at planlægge et fortsat beredskab under pres eller ekstreme forhold, og evnen til at håndtere en krise og de afledte konsekvenser, er en desværre længe nedprioriteret disciplin.

Årsagen til, at en krise opstår, er som nævnt ikke nødvendigvis afgørende. Om elektriciteten i et større område forsvinder i flere døgn som følge af et stormvejr, et cyberangreb, mangel på folk på el-værket, eller af en helt fjerde årsag, ændrer ikke på, at civilbefolkningen vil have en række afledte og basale behov, der skal sikres. Selv når de normale forhold ikke gælder, skal der sørges for mad og pleje til ældre og indlagte borgere, der skal sikres varme, mad og rent vand til alle, der skal sikres pasning af børn, så forældre kan passe deres arbejde med fx at pleje ældre eller sørge for drift af infrastruktur, osv. osv.

Hvis driften af kritiske funktioner svigter, er det vigtigt at der er ressourcer og videnspersoner, der har lavet en plan for, hvad der skal ske og hvem der udtænker hvordan man i den konkrete hændelse gør det, og eksekverer det, så samfundet kan sikres fortsat at kunne køre videre i op til syv døgn under en given hændelse. Fokus skal være på løsningen af de fortsat kritiske opgaver såsom forplejning, pasning, pleje, kommunikation mv., og knap så meget på hvad årsagen måtte være til en hændelse.

Vigtigheden af krisestyring, beredskabsplanlægning og planer for fortsat drift kan ikke undervurderes, når det gælder befolkningens tryghed og sikkerhed. Derfor bør der i de kommende år afsættes fornyede ressourcer til at (re)etablere de fornødne planer og kapaciteter, og skabe en moderne og opdateret civil beskyttelse i Danmark.

Indsigt i lokale forhold er afgørende for en effektiv planlægning. En løsning der er gangbar i ét lokalsamfund, kan af geografiske, demografiske eller logistiske årsager være umulig i et andet lokalsamfund. Planlægning og ressourcetilrettelse skal derfor ske lokalt, med indsigt og viden om netop det specifikke lokalområdes behov og karakteristika, hvilket harmonerer med det nuværende lovgrundlag, hvor beredskabsplanlægning sker kommunalt.

Rammerne kan dog være sat nationalt, og samarbejdet med vores gode kolleger i Beredskabsstyrelsen om overblik, baggrundsdata, uddannelse mv., er derfor essentielt. Men ingen af os kan løse opgaven, uden den anden part. Der skal planlægges og der skal eksekveres.

Vi er bevidste om, at der i nær fremtid skal drøftes tiltag omkring sikkerhed og tryghed i Danmark. Vi håber i den forbindelse, at den civile beskyttelse indtænkes, for den er væsentlig for befolkningens tryghed i en omskiftelig hverdag og virkelighed.

Danske Beredskaber stiller sig gerne til rådighed for en uformel høring eller andre nærmere drøftelser omkring civil beskyttelse. Vi vil dog gerne foreslå, at det i givet fald sker sammen med vores kolleger fra Beredskabsstyrelsen.

--o00o--

Konkret kan vi pege på en række prioriteringer, der ud fra vores faglige vurdering vil kunne være med til at hæve niveauet for civil beskyttelse i Danmark:

Fast krisestyingsressource

Der er behov for igen at tilføje faste ressourcer til de kommunale beredskaber, til brug for beredskabsplanlægning, planer for fortsat drift og kommunal/lokal krisestyring, i samarbejde med kommunerne og til opfyldelse af de kommunale forpligtelser til beredskabsplanlægning. Der skal vægtes multifunktionalitet i beredskabsplanlægningen, således en indsats kan benyttes og gennemføres, uagtet årsag og bagvedliggende hændelse. Et tilsvarende system er kendt i fx Udenrigsministeriet, hvor der er placeret sikkerhedsrådgivere decentralt.

Den samlede indsats kan fx følges af en styregruppe med medlemmer fra Danske Beredskaber, de kommunale redningsberedskaber, KL og Beredskabsstyrelsen, hvor sidstnævnte bidrager til baggrundsdata, uddannelse mv.

Krisestyingsuddannelse

Samme styregruppe udarbejder et koncept til uddannelse og løbende opdatering af de lokale beredskabsplanlæggere, ligesom der etableres en uddannelse med sigte på den beredskabsansvarlige i enhver myndighed, kommune, forsyningsselskab, infrastrukturvirksomhed mv. Enhver kritisk funktion bør have en opdateret og uddannet person, der vil kunne iværksætte de nødvendige forholdsregler, hvis behovet opstår. Uddannelsen skal have et passende omfang, og således omfatte lektioner svarende til flere dage. Beredskabsstyrelsen, KL og Danske Beredskaber varetager undervisningen, og indholdet aftales og revurderes løbende i styregruppen. Der afsættes midler til at etablere og drifte uddannelsen.

Krav til øvelse og evaluering

Der etableres krav og afsættes nye ressourcer til lokale øvelser på strategisk og taktisk niveau, koordineret af det lokale redningsberedskab, med obligatorisk evaluering. Alle evalueringer tilgår den centrale enhed for beredskabsplanlægning i Beredskabsstyrelsen med henblik på erfaringsudveksling og løbende opdatering af uddannelse og krav. Det er vigtigt at betone vigtigheden af kompetenceopbygning ift. krisestyring. Det er dem der har prøvet, der kan, ikke nødvendigvis dem, der har de mange teoretiske og detailorienterede planer.

Nyttiggørelse af spontanfrivillige

Flere af de nylige hændelser har vist en stor grad af initiativ og engagement fra almindelige borgere og private virksomheder, der gerne vil bidrage til at gøre en forskel. Dette stiller en række krav til håndteringen af disse evt. ekstra ressourcer, så indsatserne ikke utilsigtet bliver tilfældige, modsatrettede eller kontraproduktive. Der skal derfor afsættes midler til at etablere og vedligeholde et system til

håndtering og visitation af ekstra ressourcer i kritiske situationer. For dette gælder, at de lokale behov fordrer lokal visitation.

Informationsindsatsen kan evt. koordineres i samarbejde med fx Beredskabsforbundet, Røde Kors, eller øvrige relevante aktører med kontakt til frivillige.

Borgerrettet information

Både som proaktiv information før en hændelse, og som krisekommunikation under en hændelse, er det vigtigt at etablere kanaler og strategier for information til borgerne. Der skal således afsættes midler til en opdateret kommunikativ tilgang til civil krisehåndtering, med fokus på den beredskabsfaglige tilgang.

De seneste års erfaringer med målrettede hjemmesider, skal benyttes til at bygge videre på en direkte og målrettet kommunikation om civil beskyttelse. Det kan være via hjemmesider, men også via app og andre kanaler.

Danske Beredskaber og Beredskabsstyrelsen har allerede en række borgerrettede fælles informationsindsatser, og denne erfaring kan benyttes til et udvidet samarbejde omkring civil beskyttelse.

Fokus på unges parathed

Projektet Unge i Beredskabet har i en årrække opnået gode resultater med at gøre unge mennesker bevidste om og parate til at træde ind i beredskabet. Tilsvarende viser erfaringen, at de unge fungerer som ambassadører overfor andre unge, opnår en særlig indsigt i tankegangen omkring beredskab og parathed, og på mange måder opnår evner og engagement, de bruger konstruktivt i deres videre tilværelse. Projektets bevilling udløber i 2023, men bør forlænges, idet uddannelse af og information til unge er en særlig og vigtig disciplin, som projektet har påvist at have ekstraordinært gode evner til. Der kan således etableres et bredere fokus på at lade uddannede unge formidle beredskabsbevidsthed og civil parathed til andre unge, og dermed både understøtte viden, samfundsparathed, og rekrutteringsbasen for beredskabet hos kommende generationer.

Etablering af kapaciteter

Der bør umiddelbart ske (gen)opbygning af en række konkrete kapaciteter:

- Passende antal indkvarteringseffekter i form af telte, senge, madrasser mv. skal lagres hos Beredskabsstyrelsens centre
- Lagre af forplejning, vand, basale hygiejniske artikler mv. skal etableres lokalt hos beredskaberne
- Beskyttelsesrum og sikringsrum's aktuelle funktionalitet bør kortlægges, hvilket dog vil fordrer tilførsel af ressourcer svarende til et årsværk pr. beredskab.
- Sikrede faciliteter til fortsat ledelsesdrift, dvs. en lokation, der er sikret fysisk, og sikret i forhold til fortsat drift, fx har generatorer, forplejning mv., og hvor de lokale/kommunale folk med ledelse af de kritiske funktioner kan fortsætte driften.
- Indkøb af separat fungerende kommunikationssystemer, der vil kunne uddeles til de relevante kommunale/lokale folk med kritiske funktioner, således fortsat koordinering og ledelse kan sikres. Disse systemer placeres, driftes og vedligeholdes lokalt.

Forebyggende og skadesbegrænsende brug af ny teknologi

Muligheden for via de i et større eller mindre geografisk afgrænset område fundne sim-kort/mobiltelefoner at indsamle viden om fysisk position af og kommunikere med de tilstedeværende personer via deres mobiltelefoner, skal sikres hjemmel og aktiveres.

Brugen af mobildata til forebyggelse, vidensopsamling og krisekommunikation er allerede kendt og udbredt i lande vi sammenligner os med.

Redningsberedskabet vil således generelt kunne samle vigtig viden af forebyggende karakter omkring folks færden under fx større arrangementer, men også konkret ved en eventuel hændelse kunne følge folks bevægelser og dermed optimere en evakuering og crowd management.

I tilfælde af varslede hændelser i bestemte områder, vil der kunne kommunikeres direkte og konkret med de i området tilstedeværende personer, via sms, ligesom der undervejs i uventede hændelser efter behov og fagligt skøn kan gives informationer, anbefalinger mv. ad samme kanal, naturligvis i tæt samarbejde med øvrige relevante myndigheder, primært politiet.

Denne teknologi kan således i mange henseender bringe redningsindsatsen tættere på den enkelte person i det berørte område, og dermed gøre indsatsen endnu mere effektiv. I forhold til den planlagte minimumsimplementering af kravene, vil det give betydelig merværdi at investere i et bredere fungerende system.

Systemet fordrer ud over ressourcer til udvikling en fremadrettet bevilling til drift, udvikling og vidensformidling.

Danske Beredskaber

april 2022